

Complexnummer: 524080

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Cacaofabriek Boon B.V.

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

506275, 524081

Woonplaats

Wormerveer

Gemeente

Zaanstad

Provincie

Noord-Holland

Locatie van het hoofdobject

Bij Dick Laanplein 1, 1521 HT te Wormerveer

Complexomschrijving

Inleiding

Het fabriekscaplex CACAOFABRIEK Boon B.V. (voorheen J. Pette Hzn.) gesitueerd tussen Marktstraat en Krommenieërpad omvat vier grote gebouwen uit de MIP-periode, ontstaan vanaf 1899. De bescherming richt zich op twee in gewapend beton uitgevoerde fabrieksgebouwen, respectievelijk de cacaotoren genaamd "De Arend" uit 1916 en de chocoladehal, een tweelaags productiegebouw uit 1919. Beide gebouwen zijn ontworpen door architect Mart. J. Stam (1886-1957). De architectuur van de gebouwen vertoont invloeden uit het Expressionisme en is in detaillering verwant aan de Art Déco.

Omschrijving

De centraal op het voormalige fabrieksterrein gesitueerde cacaotoren uit 1916, genaamd 'De Arend' is een hoogbouw van vier bouwlagen die teruggerooid staat ten opzichte van de Marktstraat en door hoogte en verschijningsvorm een belangrijke beeldbepalende rol speelt. Het tweelaagse productiegebouw, de zogenaamde chocoladehal, uit 1919 bevindt zich ten noordoosten van de hoogbouw en grenst aan het Krommenieërpad waar het een opvallend onderdeel van de straatwand vormt. Beide gebouwen zijn in gewapend beton opgetrokken, waarbij het betonskelet zichtbaar is gelaten.

Waardering

Het gaaf bewaard gebleven complex van twee fabrieksgebouwen in gewapend beton, bestaande uit een vierlaagse cacaotoren uit 1916 en een tweelaagse chocoladehal uit 1919, beide naar ontwerp van Mart J. Stam, is van algemeen belang wegens

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

cultuurhistorische, industrieel-historische en architectuurhistorische waarde als een vroeg en goed ontworpen voorbeeld in Nederland van industriële architectuur met een betonskelet, uitgevoerd in Expressionistische stijl met Art Déco invloeden. Het complex heeft tevens betekenis als voorbeeld van bedrijfsgebouwen ten behoeve van de cacao-industrie in de Zaanstreek.

Monumentnummer*: 506275

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	11 juni 2001
Kadaster deel/nr	82767/150

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Wormerveer	Zaanstad	Noord-Holland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Wormerveer	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wormerveer	A			9175

Omschrijving**

Inleiding

Vrijstaand symmetrisch FABRIEKSGEBOUW genaamd 'De Arend' gebouwd in 1916 in gewapend beton naar ontwerp van Mart J. Stam, onderdeel uitmakend van het complex Cacaofabriek Boon.

Omschrijving

Het vier bouwlagen hoge fabrieksgebouw (circa 17.90 meter boven NAP) is gebouwd op een T-vormig grondplan. Dit grondplan wordt gevormd door de rechthoekige grondslag van de vierlaagse hoogbouw met kapverdieping en de kleinere - even hoge - uitbouw van de traptoren aan de achterzijde. Van de vier bouwlagen is de tweede hoger dan de overige. Het gebouw is uitgevoerd als monolietbouw van gewapend beton, als één geheel in het werk gestort, waarbij de betonskeletconstructie duidelijk afleesbaar is: per bouwlaag tien gevelkolommen en twee vrijstaande achtkantige inbandige kolommen. De inbandige kolommen hebben afgeschuinde zijarmen ter ondersteuning van de vloerbalken. De voorgevel (Z) is evenals de achtergevel drie traveeën breed en beide zijgevels tellen twee traveeën. De grote openingen tussen de in het zicht gelaten gevelkolommen en vloerranden zijn onderverdeeld door twee smalle betonnen stijlen en één smalle betonnen regel. Boven deze regel bevinden zich vensters, onder deze regel zijn borstweringen van verticaal gemetselde rode baksteen zichtbaar. Met uitzondering van de middentravee in voor- en achtergevel heeft elke travee een kruisvenster met bovenlicht, geflankeerd door smalle zijlichten. Alle vensters zijn van hout met kleine roedenverdeling. De middentravee heeft in elke bouwlaag een dubbele laaddeur met ramen, bovenlicht en zijlichten als de eerder genoemde vensters. Door de hogere tweede bouwlaag, de ongelede - licht projecterende - kolomschachten en het verticale metselwerk gaat van het geheel een sterk verticale werking uit. De gevels worden afgesloten door een strakke kroonlijst. Het fabrieksgebouw heeft een gebroken schilddak in gewapend beton met klein rechthoekig plat evenwijdig aan de voorgevel. Inwendig heeft het dak gebroken

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

spanten die tevens het in de nok geplaatste waterreservoir dragen. Het dak heeft een geprononceerde kniklijn doordat de flauwhellende schilden iets overkragen. Om de waterdichtheid van de betonnen kap te verbeteren werd een rode buitenhuid van tegels aangebracht, die later is vervangen door de huidige afdeklaag. De beide smalle zijden van het plat hebben een opzetstuk in gewapend beton en baksteen, met in reliëf een gestileerde voorstelling van een arend. Tussen beide opzetstukken is nog een ijzeren staketsel aanwezig waaraan voorheen de tekst 'Cacao Pette' bevestigd was. Het schilddak heeft aan weerszijden grote betonnen dakkapellen met dezelfde gebroken dakvorm als het hoofddak. Centraal boven de voorgevel is een gelijkvormige dakkapel, hier buiten de gevel stekend en rustend op getrapte uitkragingen. Deze dakkapel diende als windhuis. Van hieruit werden de cacaobalen door middel van een lier naar binnen gehesen. Het trappenhuis aan de achterzijde is één travee breed en diep. De verspringende vloerniveau's veroorzaken een getrapte gevelindeling, gedetailleerd als voornoemd. Het trappenhuis heeft een gelijke goothoogte als het hoofdbouwblok en eveneens een gebroken schilddak met dakkapel in gewapend beton, dat met een lagere nokhoogte op het hoofddak aansluit. Alle gevelkolommen hebben aan de bovenzijde ter decoratie een baksteenreliëf in de vorm van een gestileerde bijenkoningin met golfmotief.

Waardering

Het gaaf bewaard gebleven fabrieksgebouw 'De Arend' uit 1916 is van algemeen belang wegens cultuur-, architectuur-, en industrieelhistorische waarde als goed ontworpen, vroeg en rijk voorbeeld van betonskeletbouw in Nederland naar ontwerp van Mart J. Stam in expressionistische stijl met Art Déco invloeden. Het fabrieksgebouw heeft ensemblewaarde in relatie tot de tweelaagse chocoladehal uit 1919 die eveneens behoort tot het fabriekscomplex Boon, en heeft vanwege stedenbouwkundige plaatsing en verschijningsvorm een belangrijke situationele waarde.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Cacaofabriek

Monumentnummer*: 524081

Status rijksmonument
Inschrijving register* 11 juni 2001
Kadaster deel/nr 82617/43

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Wormerveer Zaanstad Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Wormerveer

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Wormerveer A 9175

Omschrijving**

Inleiding

FABRIEKSGEBOUW, de zogenaamde chocoladehal, gebouwd in 1919 in gewapend beton naar ontwerp van mart J. Stam en behorende tot het complex Cacaofabriek Boon. Het fabrieksgebouw is net als 'De Arend' een monolietbouw van gewapend beton, met in het zicht gelaten skelet. In constructief opzicht is het skelet van de chocoladehal een stap verder ontwikkeld dan dat van 'De Arend' dat nog door balken gedragen wordt.

Omschrijving

Langgerekt tweelaags fabrieksgebouw op nagenoeg rechthoekig grondplan van circa 48 bij 24 meter, bestaande uit twee bouwlagen onder plat dak. Het fabrieksgebouw is een monolietbouw van gewapend beton, met in het zicht gelaten skelet. De hal heeft paddestoelvloeren: balkloze vloeren op kolommen die aan de kop achzijdig uitwaaiëren tot een brede plaat en naadloos overgaan in de vloer. De beide bouwlagen van het gebouw tellen vijf rijen van negen kolommen met een veldwijdte van 6 bij 6 meter. Zo staan er 21 achtkantige kolommen vrij in de ruimte, de andere vormen de in het zicht gelaten gevelkolommen. De lange gevels hebben acht traveeën, de kopgevels vier. De traveeën zijn onderverdeeld door telkens drie smalle rijen van betonnen stijlen. Net als bij 'De Arend' bevinden zich bovenin deze vakken houten meerruits vensters en is onderin deze vakken verticaal metselwerk in rode baksteen zichtbaar. Bij enkele vakken is één van de smalle betonstijlen weggelaten om ruimte te maken voor dubbele deuren en laaddeuren op de verdieping, waarboven aan beide langsegevels een betonnen hijsbalk met afgeronde kop uitsteekt. De bovenzijde van de gevels heeft rondom een naar achter hellende borstwering die wordt gevormd door een voortzetting van genoemde kolom- en tussenstijlen met daartussen de plaatsing van verticaal metselwerk in rode baksteen. Aan de voet van de borstwering eindigen de hellende betonnen delen in een afgeronde uitkraging.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

Het gaaf bewaard gebleven tweelaagse fabrieksgebouw, de voormalige chocoladehal uit 1919 is van algemeen belang wegen cultuur-, architectuur- en industrieelhistorische waarde als vroeg en goed ontworpen voorbeeld van betonskeletbouw in Nederland naar ontwerp van Mart J. Stam in expressionistische stijl met Art Déco invloeden, en wegens de aanwezigheid van paddestoelvloeren die van innovatief belang zijn voor de ontwikkeling van de betonskeletbouw. Het gebouw heeft ensemblewaarde in relatie tot het vierlaagse fabrieksgebouw 'De Arend' dat eveneens behoort tot het complex van de Cacaofabriek Boon.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Cacaofabriek